

CONSILIUL ADMINISTRATIV AL
AGENȚIEI NAȚIONALE PENTRU PROTECȚIA CONCURENȚEI

HOTĂRÎRE

Nr. CNP -18/53-07/11
din 17 februarie 2011

mun. Chișinău

Consiliul Administrativ al Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței în componența:
Viorica CĂRARE –Director General, Președinte
Ion ECHIM – Director-adjunct, membru
Feodor GLADII - Director-adjunct, membru
Ion MAXIM – Șef al Direcției juridice, membru
Valeriu BURLEA – Șef al Direcției Controlul Concentrărilor Economice, membru,
Mirela CHIRIAC – Secretarul Consiliului, membru

acționînd în temeiul art. 12 al Legii nr. 1103-XIV din 30 iunie 2000 cu privire la protecția concurenței,

audiind nota executorului aferentă cazurilor inițiate prin Dispozițiile Consiliului Administrativ al Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței nr. 18 din 05 iulie 2007 și nr. 53 din 25 octombrie 2007 privind intentarea acțiunii la obiectul încălcării legislației cu privire la protecția concurenței,

în temeiul p. 13 al Regulamentului Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței, aprobat prin Legea nr.1103-XIV din 30 iunie 2000 cu privire la protecția concurenței, Consiliul Administrativ al Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței

A CONSTATAT:

La data de 5 iulie 2007, prin Dispoziția nr. 18, Consiliul Administrativ al Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței (CA al ANPC), a inițiat, din oficiu, acțiunea la obiectul încălcării legislației privind protecția concurenței pe piața produselor petroliere din Republica Moldova.

În acest sens, la data de 25 octombrie 2007, CA al ANPC a adoptat Hotărîrea nr. DCF-18/33, fiind constatate semne care atestă lipsa concurenței pe piața comercializării cu amănuntul a produselor petroliere, fiind depistate încălcări în modalitatea de stabilire a prețurilor, prin majorarea organizată a acestora.

Astfel, în temeiul Hotărîrii nr. DCF-18/33, a art. 24, pct.2 din Legea nr. 1103-XIV din 30 iunie 2000 cu privire la protecția concurenței (în continuare – Lege) și a pct. 13, alin. (3) al Regulamentului Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței, aprobat prin Lege, CA al ANPC a dispus extinderea ariei de cercetare a pieței prin prisma acțiunilor subiecților ce practică importul și comercializarea en-

gross a produselor petroliere (Dispoziția nr. 53 din 25 octombrie 2007).

Întru executarea Dispozițiilor Consiliului Administrativ al ANPC nr. 18 din 05.07.07 și nr. 53 din 25.10.07 referitor la obiectul încălcării Legii, au fost solicitate informațiile necesare de la participanții pe piața produselor petroliere pe teritoriul RM (atît cu ridicata, cît și cu amănuntul), fiind examinată în acest sens legislația în vigoare cu privire la protecția concurenței, cadrul normativ ce reglementează activitatea subiecților (participanților) pe piața respectivă și materialele înregistrate la audierile prealabile din 25.01.2011 și 16.02.2011, ale Consiliului Administrativ al Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței cu participarea principalilor participanți pe piața produselor petroliere din Republica Moldova.

Studiul pieții produselor petroliere din Republica Moldova a cuprins atît analiza comercializării cu ridicata, cît și comercializarea cu amănuntul a produselor petroliere principale.

Piața geografică cuprinde întreg teritoriul Republicii Moldova.

În vederea efectuării studiului inițiat prin Dispoziția nr. 53 din 25 octombrie 2007, referitor la comercializarea cu ridicata a produselor petroliere, ANPC a adresat scrisori organelor administrației publice competente în domeniu, prin care au fost solicitate informații pe marginea aspectelor ce vizează piața investigată.

Potrivit ANRE, prețurile la produsele petroliere pe piața internă a Republicii Moldova nu sunt reglementate. În opinia ANRE, unica pîrghie, neesențială, este că prețurile se determină conform Metodologiei de formare și aplicare a prețurilor, aprobată de ANRE, care în ansamblu reglementează doar nivelul rentabilității și care este respectat de participanții pieții produselor petroliere (scrisoarea nr. 2148 din 22.10.2008).

În Republica Moldova prețurile la produsele petroliere sunt determinate de următorii factori principali:

1. *factorul extern* – prețul de import, care în structura prețurilor de comercializare a produselor petroliere constituie 50-70% și care depinde de cotațiile PLATT' S a benzinei și motorinei și de ciclul comercial – tehnologic de efectuare a tuturor operațiunilor pe piața produselor petroliere (SPOT – contractare- transportare, prelucrare la rafinării, comercializare de rafinării, import și comercializare pe piața internă). Acest ciclu este de lungă durată și în practică produce efect în termen nu mai puțin de 1-1,5 luni;
2. *accizele, TVA, alte impozite, taxe și plăți (vamale, certificare, licențe, autorizații, etc.)* - stabilite și reglementate de stat. Acestea sunt practic constante, iar ponderea lor în prețul final de comercializare a produselor petroliere constituind 22-26%;
3. *cheltuielile întreprinderilor petroliere* – cheltuieli constante, legate de activitatea de import, comercializarea cu ridicata și comercializarea cu amănuntul a produselor petroliere (cheltuieli de transport, depozitare, exploatare, întreținerea și reparația mijloacelor fixe, întreținerea personalului, servicii, etc.), care se determină conform Metodologiei dar nu sunt reglementate. Ponderea acestora fiind de 10-12%;
4. *profitul (rentabilitatea) întreprinderilor* – reglementat prin Metodologia tarifară la nivel de pînă la 10% din cheltuieli. În realitate profitul mediu anual al întreprinderilor nu depășește 5%.

ANRE a specificat, că examinînd acești factori se poate concluziona, că influența principală asupra nivelului prețurilor de comercializare a produselor petroliere pe piața internă revine prețurilor de import, care la rîndul său depind de cotațiile PLATT' S, marja aplicată de rafinării și cheltuielile de transport pînă la DAF Moldova. La nivelul prețurilor de comercializare a produselor petroliere pe piața internă o influență semnificativă aparține și cursului de schimb al valutei naționale, dat fiind faptul că prețurile de import sunt în valută străină, iar prețurile pe piața internă în monedă națională. Ceilalți factori, în perioada unui an de gestiune, practic nu se modifică și rămîn la un nivel valoric constant.

Evoluția prețurilor pe piața internă, luând în considerație factorii interni, corespunde celor de pe piața regională.

Ca răspuns la interpelarea ANPC, Inspectoratul Fiscal Principal de Stat a informat, că verificarea modalității de ținere a evidenței contabile nu intră în sarcina de bază a Serviciului Fiscal și prezintă interes doar în cazul în care în cadrul controlului fiscal nu există posibilitatea determinării mărimii obligației fiscale.

Cu privire la formarea prețului de realizare a produselor petroliere, în ceea ce privește efectuarea controlului fiscal, se urmărește modalitatea formării prețului de realizare a produselor petroliere numai în scopul confirmării cheltuielilor ce au intrat în costul acestora și aprecierii corectitudinii deducerii lor în scopuri fiscale. Astfel, în obiectul controlului fiscal nu intră verificarea practicării finanțării încrucișate.

Referitor la utilizarea tichetelor (taloanelor) de către agenții economici ce activează pe piața produselor petroliere, actualmente legislația în vigoare nu prevede careva restricții privind folosirea tichetelor în activitatea de antreprenariat. Mai mult ca atât, în conformitate cu cerințele tehnice față de mașinile de casă și control poate fi atribuită posibilitatea înregistrării achitării prin bon (talon) de plată—operația înregistrării achitării prin virament a cumpărătorului (clientului) conform documentului financiar, care garantează plata.

Iar în conformitate cu Regulamentul de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1117 din 22.08.2002, datele privind înregistrările în aparatul de casă și control, efectuate prin talon (tichet) se înscriu în Raportul privind datele înregistrate în aparatul de casă și control cu memorie fiscală conectat la distribuitor într-o coloană aparte.

În viziunea Inspectoratului Fiscal Principal de Stat utilizarea tichetelor (taloanelor) de către agenții economici ce activează pe piața produselor petroliere nu contravine legislației fiscale (Scrisoarea nr. 17-4/13-2079-4420 din 14.11.2008).

La sesizarea de către ANPC a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției (CCCEC) asupra anumitor aspecte ce vizează piața produselor petroliere, CCCEC a informat că reglementarea de stat a pieței produselor petroliere este prerogativa exclusivă a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (Scrisoarea nr. 02/52-4506 din 12.11.2008).

Regulamentul de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere stipulează că „decontările cu cumpărătorii pentru produsele petroliere procurate de consumator se efectuează în numerar (în valută națională), prin virament ori în baza cartelelor de credit.” (art.21 din Regulament)

Conform informațiilor parvenite de la Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE), pe piața produselor petroliere, paralel cu mijloacele de achitare prevăzute de legislație, circulă și tichetele.

Agenția Națională pentru Protecția Concurenței (ANPC), prin scrisoarea nr. DCF-7/34-108 din 26.01.2009 a solicitat opinia Băncii Naționale a Moldovei referitor la utilizarea, pe piața produselor petroliere, a tichetelor, ca mijloc de achitare pentru combustibilul procurat și evaluarea impactului utilizării tichetelor asupra situației financiare din țară.

Drept răspuns la solicitarea ANPC, Banca Națională a Moldovei (BNM) a informat că există și funcționează suficiente instrumente și modalități de plată pentru intermedierea tranzacțiilor economice, inclusiv procurarea produselor petroliere. (scrisoarea cu nr. de intrare 278 din 18.02.2009)

Prin adoptarea Legii nr. 289-XVI din 19.12.2008 privind modificarea art. 4 din Legea nr. 408-XV din 26 iulie 2001 pentru punerea în aplicare a titlului V al Codului fiscal (Monitorul Oficial nr. 237-240/894 din 31.12.2008 s-a stabilit că agenții economici care desfășoară activități conform CAEM diviziunea 50.50 (comerțul cu amănuntul al carburanților), al căror volum de vânzări a depășit 2 mln lei pe parcursul anului 2007, sunt obligați să instaleze terminale POS și să asigure posibilitatea de achitare a plăților prin intermediul acestora în subdiviziunile în care, în aceeași perioadă, volumul de vânzări a depășit suma de 500 000 lei.

Utilizarea tichetelor presupune vânzarea produselor petroliere cu efectuarea livrărilor pe parcursul unei perioade de timp, substituind parțial circuitul mijloacelo bănești.

BNM a menționat că lipsa unei analize profunde face dificilă evaluarea impactului negativ al acestui „instrument” asupra situației financiare din țară, însă este cert faptul că nu pot fi identificate careva efecte pozitive de la utilizarea acestora.

Comercializarea cu ridicata a produselor petroliere principale

În perioada 2007-2010, agenții economici cu cote semnificative de piață, care au desfășurat activitate de import și comercializare a produselor petroliere principale au fost „Lukoil Moldova” SRL, ÎCS „Petrom-Moldova” SA și ÎM „Tirex Petrol” SA. În anul 2009 și 2010, pe piața respectivă, printre principalii participanți, au mai figurat companiile „Bemol Trading” SRL, „Rompetrol Moldova” SA și „Parstar Petrol” SRL.

În urma analizei efectuate privind comercializarea cu ridicata a produselor petroliere, în perioada anilor 2007-2010, prin prisma cadrului legislativ aplicabil pieții date, putem constata următoarele bariere/ constrângeri și carențe pentru participanții pe piața respectivă:

- cerințe privind deținerea de către importatorii de produse petroliere principale a depozitelor petroliere proprii și/sau închiriate în volum de minim 5 mii m³ (**art. 13, alin. (1), lit. a) a Legii privind piața produselor petroliere nr. 461-XV din 30.07.2001**),
- cerințe privind capitalului propriu în mărime de 8 milioane lei (**art. 13, alin. (1), lit. a) a Legii privind piața produselor petroliere nr. 461-XV din 30.07.2001**),
- agenții economici care comercializează cu ridicata produsele petroliere au dreptul și la comercializarea cu amănuntul, iar cei care comercializează cu amănuntul nu au dreptul la comercializarea en-gross. În acest mod se crează un dezechilibru pe piață între aceste două activități (unii agenți economici au posibilitate de a aplica finanțări încrucișate pentru menținerea unor prețuri anume, ceea ce determină pînă la urmă eliminarea de pe piață a agenților economici care comercializează produsele petroliere doar cu amănuntul) (**prin prisma definițiilor date la art.2 și 3 ale Legii privind piața produselor petroliere nr. 461-XV din 30.07.2001**).
- procedura de prezentare (cu cel puțin 3 zile înainte), de către întreprinderile care desfășoară activitate de import și comercializare a produselor petroliere principale și a gazului lichefiat, a calculelor noilor prețuri la produsele petroliere comercializate, conform prevederii *Cap IV, a pct. 4.8 din Metodologia calculării și aplicării prețurilor la produsele petroliere*, elaborată și aprobată de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE), duce la dezvăluirea informației privind modificările de preț, preconizate de către unele întreprinderi petroliere, ceea ce permite anumitor agenți economici să profite pe seama unei asemenea situații, afectînd, astfel, mediul concurențial pe piața respectivă.

ANPC a informat Guvernul RM, printr-un șir de scrisori, despre unele probleme enumerate mai sus, existente pe piața produselor petroliere, inclusiv privind restricțiile și barierele de intrare pe piață (Scrisoarea ANPC nr. DCF-7/1-02 din 11.01.2010, nr. CNP-7/122-699 din 18.05.2010, nr. CNP-5/191-1048 din 26.07.2010).

Totodată, este de menționat, că ANPC a avizat pozitiv proiectul de Lege pentru modificarea articolului 13 al Legii nr. 461-XV din 30 iulie 2001 privind piața produselor petroliere, ce viza excluderea lit. a) din alin (1) al Legii, care prevede deținerea, de către importatori, a depozitelor petroliere în volum de minim 5 mii m³ și a cuantumului capitalului propriu în valoare de cel puțin 8 mln. MDL. Aceste măsuri ar avea ca scop restabilirea concurenței și înlăturarea barierelor de intrare pe piața produselor petroliere.

Comercializarea cu amănuntul a produselor petroliere principale

În Republica Moldova piața produselor petroliere principale este o piață reglementată de către stat. Astfel, importul, transportarea, depozitarea și comercializarea acestora sunt reglementate prin **Legea nr. 461-XV din 30.07.2001 privind piața produselor petroliere**. Totodată, Legea menționată stabilește, că reglementarea de stat a pieței respective este prerogativa Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (ANRE). În acest sens, ANRE este autoritatea care promovează politica unitară a statului pe piața produselor petroliere prin **licențierea, reglementarea și controlul activității participanților la această piață**, în conformitate cu legea sus-menționată și cu alte acte normative, fiind abilitată cu dreptul de a acorda licențe, autorizații tehnice pentru genurile de activitate de import și comercializare cu amănuntul și/sau cu ridicată a produselor petroliere.

Potrivit raportului ANRE privind piața produselor petroliere a Republicii Moldova în anul 2010, pe piața respectivă au activat 111 agenți economici, aceștia deținând 161 de licențe pentru genurile de activitate sus-menționate; 23 de titulari de licență au desfășurat activitatea de import și comercializare cu ridicata a produselor petroliere principale (benzinei și motorinei). Cei mai semnificativi importatori de benzină și motorină, în anul 2010 sunt după cum urmează:

„Lukoil Moldova” SRL;
„Petrom Moldova” SA;
„Bemol Traiding” SRL;
„Tirex-Petrol” SA;
„Rompetrol Moldova” SA;
„Parstar Petrol” SRL.

Agenții economici sus menționați dețin, împreună o cotă de circa **90%** din volumul importului de benzină și motorină în anul 2010 în Republica Moldova. Cu condiția de a ține contabilitate separată pentru fiecare gen de activitate în parte, importatorii au dreptul să comercializeze produsele atât cu ridicata, cât și cu amănuntul.

Cu excepția „Bemol Traiding” SRL, a căror produse sunt comercializate cu amănuntul de către „Bemol Retail” SRL (afiliată cu „Bemol Traiding” SRL) importatorii sus-menționați practică și activitatea de comercializare cu amănuntul prin intermediul a 418 stații de alimentare cu petrol, din totalul de 557, pe lângă alți 70 de agenți economici. Astfel, cei mai importanți jucători de pe piața comercializării cu amănuntul a produselor petroliere principale sunt:

„Lukoil Moldova” SRL
„Petrom Moldova” SA
„Bemol Traiding” SRL
„Tirex-Petrol” SA
„Rompetrol Moldova” SA
„Valexchimp” SRL
„Parstar Petrol” SRL

Acești 7 agenți economici dețin circa **75 la sută din numărul total de stații de alimentare cu benzină și motorină**, care sunt amplasate pe întreg teritoriu al Republicii Moldova, mai cu seamă în raza municipiului Chișinău și în raza centrelor raionale din țară. Constatăm, că funcționarea pieței comercializării produselor petroliere principale cu amănuntul este influențată de 6 agenți economici, care sunt, în același rînd, și importatori semnificativi de produse petroliere principale, precum și de „Valexchimp” SRL care este important (31 stații de petrol) prin desfășurarea, în special, a activității pe piața comercializării cu amănuntul a produselor petroliere.

Ținând cont de cele expuse, deducem faptul, că cei 7 agenți economici nominalizați dețin împreună o cotă de mai mult de 35% din piața comercializării cu amănuntul a produselor petroliere principale.

Menționăm, că urmare a examinării situației pe piața comercializării cu amănuntul a produselor petroliere, Consiliul Administrativ al ANPC prin Hotărârea nr. DCF-18/33 din 25 octombrie 2007 a constatat faptul, că toți agenții economici antrenați în comercializarea benzinei și motorinei practică anunțarea prețurilor identice pentru comercializarea acestora cu amănuntul, la panourile respective ale stațiilor de alimentare. Prin aceeași Hotărâre Consiliul Administrativ a stabilit că „agenții economici au coordonat între ei vizavi de formarea prețurilor”, a atestat lipsa concurenței în domeniul comercializării cu amănuntul a produselor petroliere, a decis să informeze ANRE referitor la problemele aferente modalității de formarea prețurilor la comercializarea produselor petroliere.

Continuarea investigațiilor referitoare la funcționarea pieții comercializării cu amănuntul a produselor petroliere principale în anul 2010 confirmă conservarea situației privind identicitatea prețurilor cu amănuntul la benzină în Republica Moldova, precum și modificarea organizată a acestuia de către agenții economici participanți la piață.

În cele ce urmează consemnăm unele considerații pe baza cărora vom aprecia, acțiunile agenților economici, în capacitate de influențare a mediului concurențial pe piața comercializării cu amănuntul a produselor petroliere principale, în speță a Lukoil Moldova” SRL, „Petrom Moldova” SA, „Bemol Trading” SRL, „Tirex-Petrol” SA, „Romp petrol Moldova” SA, „Valexchimp” SRL, „Parstar Petrol” SRL. (în continuare - agenți economici implicați).

Pornind de la importanța prețului pentru concurență, precum și de la faptul, că reglementarea pieței produselor petroliere se răsfrânge și asupra formării prețurilor de comercializare cu ridicata și amănuntul a acestor produse, astfel, încât prețurile se formează conform **Metodologiei de calculare și aplicare a prețurilor la produsele petroliere**, elaborată și aprobată de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică prin Hotărârea nr. 263 din 05.10.2007, examinarea comportamentului agenților economici, în sensul cazului dat, se axează pe evaluarea compatibilității acțiunilor de stabilire a prețurilor de către aceștia.

Conform Metodologiei, agenții economici de fiecare dată când intenționează să modifice prețurile de comercializare cu ridicată și/sau cu amănuntul, sunt obligați, potrivit punctului 4.8., să notifice ANRE, cu 3 zile înaintea aplicării noilor prețuri, despre modificare, totodată prezentând și anexele în care este reflectată modalitatea de formare a noilor prețuri.

În vederea analizării notificărilor de modificare a prețului de comercializare cu amănuntul a benzinei și motorinei de către agenții economici care desfășoară activitatea de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere principale, de la ANRE au fost ridicate copiile notificărilor prezentate de aceștia pe parcursul anului 2010 până la data de 27 ianuarie 2011, conform delegației Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței nr. 1 din 26.01.2011 de defășurare a controlului la fața locului.

Informațiile prezentate la ANRE de către agenți economici implicați care, după cum am stabilit, dețin împreună 75 la sută din numărul total de stații de alimentare cu benzină și motorină pe întreg teritoriul al Republicii Moldova, au fost sistematizate și expuse în tabelul nr.1.

În urma analizării și sintetizării datelor prezentate de ANRE s-a constatat, că în prima jumătate a anului 2010 de către agenții economici implicați au fost operate circa 7 modificări de preț, la intervale diferite de timp și cu valori, mai mult sau mai puțin, diferite.

Însă modificările operate pentru modificarea prețurilor la benzină, la data de **05-06 decembrie 2010**, au fost efectuate **simultan de către toți agenții economici implicați, înregistrându-se aceleași prețuri.**

Următoarea modificare **simultană** de preț la comercializarea cu amănuntul a produselor petroliere principale a fost operată în perioada **15-17 ianuarie 2011**, dar spre deosebire de modificările de preț din perioada 5-6 decembrie 2010, prețurile notificate la ANRE de către companiile petroliere, nu au fost identice la toate cele 7 companii.

Tabelul nr.1

Modificarea prețurilor la produsele petroliere principale

Denumirea agentului economic	Tipurile de benzină	Decembrie 2010 -preț/1 litru		Ianuarie 2011 -preț/1 litru
LUKOIL		05.12.10		16.01.11
	A-98	15,40		15,80
	A-95	14,95		15,35
	A-92	14,55		14,95
	A-76	14,20		14,60
BEMOL RETAIL	DATA MODIFICARII	06.12.10		17.01.11
	RON-98	15,40		15,80
	RON-95	14,95		15,35
PETROM	Data modificarii pretului	05.12.10	07.12.10	16.01.11
	A-98	15,35	15,40	15,80
	A-95	14,95	14,95	15,35
	A-92	14,55	14,55	14,95
ROMPETROL	Data modificarii pretului	05.12.10		15.01.11
	Benzina Alto 101	15,40		16,00
	Benzina Premium 95 Efix	15,05		15,65
	Benzina Premium 95	14,95		15,55
TIREX PETROL		05.12.10		17.01.11
	A-98	15,15		15,55
	A-95	14,95		15,35
	A-92	14,55		14,95
	A-80	14,20		14,60
PARSTAR PETROL	DATA MODIFICARII	06.12.10		15.01.11
	A-95	14,95		15,55
	A-92	14,60		15,20
	A-80	14,15		14,75
VALIEXCHIMP	DATA MODIFICARII	06.12.10		16.01.11
	A-95	14,95		15,55
	A-92	14,55		15,15
	A-90	14,30		14,90

Deosebim exercitarea simultană de către agenții economici implicați a unor acțiuni în serie:

- notificările despre modificarea prețului (și acelui cu ridicata și acelui cu amănuntul) sunt prezentate practic în aceeași perioadă;

- diferența notificată dintre prețul nou calculat pentru a fi pus în aplicare și prețul precedent este identică pentru toate tipurile respective de benzină propuse de fiecare dintre agenții economici implicați;
- prețul se propune a fi modificat începând cu una și aceeași dată;
- prețul de comercializare a benzinei, în secțiunea tipului respectiv, afișat pe panoul stațiilor de alimentare este identic.

De notat, că prețurile de comercializare a benzinei cu ridicata sunt diferite, iar notificarea simultană este explicată prin modificarea prețului conform cotațiilor de la bursele internaționale.

Tinând cont de complexitatea procedurilor descrise în Metodologia de calculare și aplicare a prețurilor la produsele petroliere, în temeiul cărora trebuie să acționeze agenții economici în cauză, pe de o parte, și de necesitatea de a determina în mod independent propriile politici, strategii și tactici de piață întru obținerea profitului scontat, pe de altă parte, exercitarea simultană de către 7 agenți economici a unor și aceleași acțiuni subordonate stabilirii prețului de comercializare cu amănuntul a benzinei este irealizabilă fără o coordonare prealabilă între aceștia.

Astfel constatăm, că agenții economici implicați au acționat coordonat în vederea stabilirii prețurilor de comercializare cu amănuntul a benzinei.

Agenții economici care activează în cadrul unor coordonări reduc incertitudinea în cea ce privește comportamentul de piață al concurenților. În cazul dat, această practică a condus la eliminarea concurenței între agenții economici care comercializează benzina cu amănuntul. Consumatorii care își alimentează mijlocul de transport la pompă, fără posibilitatea sau dorința de a utiliza alte forme de achiziționare a benzinei, sunt lipsiți de dreptul de a alege produsul în dependență de coraportul preț/calitate, iar agenții economici participanți la piața comercializării cu amănuntul a benzinei prin cooperare și-au securizat afacerile de riscurile unei piețe concurente. Realizarea intenției comune de a aplica un anume preț pentru benzină înseamnă, că operatorul implicat nu mai determină independent propria politică concurențială, iar drept rezultat concurența devine limitată. Acțiunile coordonate de stabilire a prețurilor, descrise mai sus, contravin prevederilor alin. (1) al art. 7 al Legii nr.1103 din 30.06.2000 cu privire la protecția concurenței, care interzic acțiunile coordonate sub orice formă între agenții economici concurenți care dețin în comun o parte de 35% la sută pe piața unei anumite mărfi dacă aceste acțiuni coordonate au sau pot avea drept rezultat limitarea concurenței.

Totodată menționăm, că calculele efectuate în vederea stabilirii venitului obținut de către agenții economici implicați în perioada 05 decembrie 2010 - 17 ianuarie 2011 indică, că prețul mediu pe litru de benzină diferă de la un agent economic implicat la altul. Discrepanța dintre prețul afișat la panou de către agentul economic și cel calculat (în baza volumului și valorii benzinei achiziționate în fapt) în mediu pe litru de benzină se datorează folosirii de către agenții economici a mai multor metode de vânzare a produsului cu amănuntul, inclusiv prin intermediul tichetelor achitate în avans la preț redus sau/și a cardurilor de fidelitate, precum și a cardurilor bancare, care sunt componente a sistemului de rabaturi utilizat de agentul economic respectiv. În acest sens constătam, că agenții economici, implimentează diferite tactici pentru a atrage clienții ceea ce în concluzie ar determina prezența unei competiții între aceștia.

Problema constă în faptul, că competiția propriu-zisă se desfășoară direcționat prin alinierea diferitor sisteme de rabaturi la prețul de panou, precum și în lipsa transparenței posibilităților oferite de comercianții retail. Fixarea prețului în comun, chiar dacă acesta reprezintă un preț-target (un preț limită, de orientare...) – cel identic afișat la panou, afectează concurența fiindcă permite participanților să previzioneze și să aplice rabaturi cu un grad rezonabil de certitudine referitor la politica de prețuri urmărită de concurenții lor.

În concluzie: asemenea coordonări referitor la stabilirea prețurilor implică o interacțiune directă

cu parametri esențiali ai concurenței pe piața comercializării cu amănuntul a benzinei și conduce la limitarea acesteia ceea ce contravine prevederilor alin. (1) al art. 7 al Legii nr.1103 din 30.06.2000 cu privire la protecția concurenței.

Dat fiind caracterul reglementat al pieții petrolului, este important, să determinăm rolul organului de reglementare în formarea mediului concurențial aferent pieții respective.

În acest sens, reiterăm, că conform Legii privind piața produselor petroliere ANRE promovează politica unitară a statului pe piața produselor petroliere prin **licențierea, reglementarea și controlul activității participanților la această piață**, în conformitate cu legea sus-menționată și cu alte acte normative.

Prin scrisoarea nr. C-03/88 din 30 octombrie 2007, ANPC a informat ANRE asupra disfuncționalităților constatate pe piața comercializării cu amănuntul a produselor petroliere principale în Republica Moldova referitor la lipsa concurenței și încălcările privind modalitatea de stabilire a prețurilor de comercilaizare. Ca rezultat, ANRE, prin scrisoarea nr. 05/2220 din 16.11.2007, a comunicat următoarele:

- Conform art. 4 al Legii privind piața produselor petroliere, prețurile la produsele petroliere se stabilesc de către agenții economici în conformitate cu Metodologia formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere, aprobată de ANRE prin coordonare cu Guvernul.
- La nivelul prețurilor finale de comercializare a produselor petroliere, în afara prețurilor de import influențează și mulți alți factori, cum ar fi: *cheltuielile de transport, cheltuielile operaționale, comerciale, generale și administrative, financiare, volumele produselor petroliere importate și comercializate, etc.*
- În afară de acestea la nivelul prețurilor mai influențează și rata de rentabilitate, care se aplică de întreprinderi, de la 0 până la 10% maximum. Astfel, având diferențe neesențiale la prețurile de procurare din import, diferite volume de comercializare și diferite cheltuieli proprii, agenții economici prin aplicarea diferitor nivele ale ratei de rentabilitate, respectînd Metodologia formării prețurilor, pot aduce prețurile finale de comercializare cu amănuntul la unul și același nivel.
- În afară de cursul de schimb al valutei naționale, asupra prețurilor finale influențează mai mulți factori, nivelul cărora, în una și aceeași perioadă de timp, poate varia, însă în comun acești factori pot aplană influența totală asupra prețului final și de a da posibilitatea de a menține prețurile stabile pe o perioadă îndelungată de timp.
- Cu privire la rentabilitate, ANRE consideră, că toți agenții economici sunt în condiții egale și că aplicarea ratei de rentabilitate se efectuează în conformitate cu legislația, corespunde cerințelor economiei de piață și nu contribuie la limitarea liberei concurențe.

Totodată, ANRE a menționat despre aprobarea unei noi Metodologii de calculare și aplicare a prețurilor la produselor petroliere, prin Hotărîrea nr. 263 din 05.10.2007. Cu toate acestea, măsura respectivă nu a suficientă în măsura necesară pentru restabilirea mediului concurențial pe piața produselor petroliere din Republica Moldova.

Art. 4 din Legea nr. 461-XV din 30.07.2001 privind piața produselor petroliere stabilește, că **agenții economici stabilesc prețurile la produsele petroliere principale și la gazul lichefiat conform Metodologiei formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere (Metodologia), aprobată de ANRE**, prin coordonare cu Guvernul Republicii Moldova.

Astfel, la data de 05 octombrie 2007, ANRE, în urma coordonării cu Guvernul, prin Hotărîrea nr. 263, a aprobat Metodologia de calculare și aplicare a prețurilor la produsele petroliere (Metodologia). Punctul 2 din Hotărîrea menționată stabilește, că **Metodologia este obligatorie pentru toate întreprinderile petroliere** ce desfășoară activitatea de import și comercializare cu ridicata și cu

amănuntul a produselor petroliere.

Conform alin. (5) al art. 4 din Legea privind piața produselor petroliere, supravegherea respectării de către importatorii și vânzătorii produselor petroliere principale a Metodologiei este efectuată de ANRE. Astfel, avînd în vedere prevederile pct. 4.8 din Metodologie, întru executarea controlului de către ANRE în privința respectării Metodologiei, întreprinderile care desfășoară activități de import și comercializare a produselor petroliere principale, cu cel puțin 3 zile înainte de punere în aplicare a noilor prețuri, prezintă ANRE calculele respective.

În acest sens, susținem, că prezentarea calculelor de către întreprinderile petroliere la ANRE, cu cel puțin 3 zile înainte de punere în aplicare a noilor prețuri, reprezintă dezvăluire a informației strategice privind modificările de preț, preconizate de către anumiți agenți economici.

De menționat, că în cadrul audierilor prealabile ale Consiliului Administrativ al ANPC, cu participarea întreprinderilor petroliere, din data de 25 ianuarie 2011 și 16 februarie 2011, s-a constatat, din declarațiile participanților, faptul scurgerii de informații în ce privește majorarea prețurilor la produsele petroliere atât printre rîndurile agenților economici cît și din partea autorității de reglementare, ANRE.

La fel, ca rezultat al audierilor, s-a constatat că deși agenții economici au afișate la panouri prețuri similare, în spatele panourilor există o concurență reală, intensă, care se manifestă prin aplicarea de către agenții economici, la comercializare, a unor prețuri diferite decît cele afișate la panou, ca rezultat al utilizării rabaturilor, discount-urilor, tichetelor.

În sensul respectiv este de menționat, că difuzarea de informații strategice poate facilita coordonarea comportamentului concurențial al agenților economici și **poate genera efecte restrictive asupra concurenței, realizate prin impactul negativ asupra unuia dintre parametrii concurenței, cum ar fi prețul.** Astfel, prin intermediul difuzării informației, agenții economici pot ajunge la o înțelegere comună asupra condițiilor coordonării, care poate duce la coluziune pe piață.

Ca rezultat al difuzării de informații, agenții economici pot să ajungă ulterior la o înțelegere comună cu privire la condițiile coordonării comportamentului lor concurențial, chiar și fără un acord expres asupra coordonării. Difuzarea informațiilor despre intențiile privind comportamentul viitor este cel mai probabil mijloc pentru a permite agenților economici să ajungă la această înțelegere comună.

Alin. (4) al art.9 din Legea nr.1103-XIV din 30 iunie 2000 cu privire la protecția concurenței stabilește expres, că este interzisă orice acțiune coordonată între o autoritate a administrației publice și un agent economic, care împiedică la dezvoltarea concurenței, inclusiv acțiunea coordonată care duce la majorarea de prețuri.

Deci, în sensul modificării prețurilor la produsele petroliere, în mare parte vizînd majorarea acestora, întreprinderile petroliere prezintă ANRE calculele noilor prețuri. La rîndul său, ANRE, doar recepționînd calculele prezentate de întreprinderile petroliere și **neasigurînd pe deplin executarea controlului asupra respectării** de către întreprinderile petroliere a tuturor prevederilor Metodologiei sus-menționate, acceptă în mod tacit abaterile de la Metodologia în cauză, **fapt care și conduce la coordonarea, indirectă, a acțiunilor întreprinderilor petroliere, în cazul majorării coordonate a prețurilor de către agenții economici petrolieri.**

Generalizînd cele expuse, constatăm că acțiunile coordonate între autoritatea publică de reglementare în domeniul energiei, ANRE, pe de o parte și întreprinderile petroliere, pe de altă parte, împiedică dezvoltarea liberei concurențe în mediul respectiv și **constituie încălcare a art. 9 alin. (4) din Legea nr.1103-XIV din 30 iunie 2000 cu privire la protecția concurenței.**

Concomitent, menționăm, că art. 126 al Constituției Republicii Moldova din 29 iulie 1994 stabilește că statul trebuie să asigure protecția concurenței loiale.

În aceeași ordine de idei, în conformitate cu prevederile alin. (3) art. 4 din Legea nr.1103-XIV din 30 iunie 2000 cu privire la protecția concurenței, autoritățile administrației publice centrale sînt

obligate să contribuie la dezvoltarea și protecția concurenței loiale.

Totodată, conform prevederilor Metodologiei, aplicarea mecanismului referitor la formarea prețurilor la produsele petroliere **trebuie să contribuie la dezvoltarea concurenței loiale** (punctul 1.2 din Metodologie). Mai mult ca atât, în conformitate cu Regulamentul ANRE, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1511 din 31.12.2008, una din principalele sarcini ale ANRE, constă în promovarea concurenței pe piața produselor petroliere principale.

Analizînd cadrul legislativ aplicabil în cadrul pieții produselor petroliere, conchidem, că ANRE, ca autoritate publică de reglementare în domeniul energiei **este obligată să contribuie la dezvoltarea concurenței**, inclusiv prin colaborarea cu ANPC.

Astfel, prezentarea de către întreprinderile petroliere a calculelor la ANRE, cu cel puțin 3 zile înainte de punere în aplicare a noilor prețuri, prevădută la punctul 4.8 din Metodologie, duce la difuzarea/ dezvăluirea informațiilor strategice privind modificările de preț, fapt ce încalcă principiile de bază ale concurenței.

Întru respectarea principiilor de bază ale concurenței, ANRE trebuie să asigure supravegherea respectării de către importatorii și vânzătorii produselor petroliere principale a Metodologiei formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere, în conformitate cu alin. (5) al art. 4 din Legea nr. 461-XV din 30.07.2001 privind piața produselor petroliere.

Luînd în considerație constatările expuse mai sus și în temeiul art. 12 al Legii cu privire la protecția concurenței nr.1103-XIV din 30.06.2000, examinatorul propune Consiliului Administrativ al ANPC

HOTĂRĂȘTE:

1. A constata că acțiunile coordonate, a agenților economici: „Lukoil Moldova” SRL, ÎCS „Petrom-Moldova” SA, „Bemol Retail” SRL, „Romp petrol Moldova” SA; ÎM „Tirex Petrol” SA; SC „Parstar Petrol” SA, „Valiexchimp” SRL, realizate în perioada **05.12.2010 – 17.01.2011**, referitor la stabilirea simultană a prețurilor identice de comercializare cu amănuntul a benzinei, au drept rezultat limitarea concurenței pe piața comercializării cu amănuntul a benzinei în Republica Moldova, ceea ce contravine prevederilor alin. (1) al art. 7, alin. (2) al art. 4 din Legea nr. 1103-XIV din 30.06.2000 cu privire la protecția concurenței.
2. A constata că acțiunile **Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică**, de coordonare a activității agenților economici participanți la piața comercializării cu amănuntul a benzinei împiedică dezvoltarea concurenței loiale ceea ce contravine lit.a) a alin.(4) al art 9, alin. (3) al art. 4 din Legea nr. 1103-XIV din 30.06.2000 cu privire la protecția concurenței.
3. A emite prescripții adresate: „Lukoil Moldova” SRL, ÎCS „Petrom-Moldova” SA; „Bemol Retail” SRL; „Romp petrol Moldova” SA, ÎM „Tirex Petrol” SA, SC „Parstar Petrol” SA, „Valiexchimp” SRL, de încetare a acțiunilor coordonate de stabilire a prețurilor identice de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere principale pe piața Republicii Moldova.
4. A emite o prescripție **Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică** de încetare a acțiunilor ce contravin prevederilor lit.a) a alin.(4) al art 9 din Legea nr. 1103-XIV din 30.06.2000 cu privire la protecția concurenței.
5. A intenta acțiuni în instanța judecătorească referitor la încasarea de la: „Lukoil Moldova” SRL, ÎCS „Petrom-Moldova” SA, „Bemol Retail” SRL, „Romp petrol Moldova” SA, ÎM „Tirex Petrol” SA, SC „Parstar Petrol” SA, „Valiexchimp” SRL a 1% din venitul obținut prin încălcarea legislației cu privire la protecția concurenței.

6. A reitera sesizarea către Guvernul Republicii Moldova privind necesitatea eliminării barierelor de intrare pe piața produselor petroliere. —
7. A informa Parlamentul Republicii Moldova referitor la problemele ce țin de mediul concurențial pe piața produselor petroliere din Republica Moldova.
8. Hotărîrea intră în vigoare la data adoptării.
9. Partea dispozitivă a prezentei Hotărîri va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.
10. Hotărîrea poate fi atacată în instanța de judecată în conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

**Președintele
Consiliului Administrativ al
Agenției Naționale pentru
Protecția Concurenței**

Viorica CĂRARE